

exsecutor dispensationem impertiatur *Nullis super his adhibitis testibus aut litteris datis*; addito etiam: *præsentibus post earum executionem, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, per te combustis aut laniatis*. Verumtamen, si Episcopus postea inquireret in clericum ob irregularitatem cujus rumor ad ipsum pervenerit, exsecutor posset Episcopum secreto monere de data dispensatione; et Episcopi officium erit judicare, ex adjunctis, si debeat delegati testimonio acquiescere, et abstinere ab alia inquisitione, an potius recurrendum sit denuo ad Sanctam Sedem ut clericus dispensetur in foro externo¹.

De obligatione indicta litteras comburendi aut laniandi, animadvertit Schmalzgrueber exsecutorem posse eas describere et exemplar, pro sua vel aliorum instructione, retinere; quia prohibetur solum retinere copiam authenticam, in debita juris forma factam, quæ ad probandum foro externo serviat. (In tit. DE MATRIMONIO CONTRACTO CONTRA INTERDICTUM ECCLESIAE, n° 252.)

ART. IV. — DE PRIVATIONE OFFICII; DE DEPOSITIONE ET DEGRADATIONE CLERICI.

832. — Pœnæ canonicæ, de quibus hactenus egimus, ad eum finem constitutæ sunt ut reus emendetur, vel ut dignitati status clericalis consultum sit. Aliæ peccatorem ad cor reversum juvant ut delicta efficacius expiet; aliæ coercent contumacem ut ad meliorem frugem reducatur; aliæ demum a clericatu remonent quos peccata commissa minus idoneos efficiunt sacro ministerio; cæterum, non privant clericum privilegiis sui ordinis, nec etiam officiis seu beneficiis quæ antea legitimo-jure acquisiverat. Superest ut de pœnis mere vindicativis, seu quæ ad vindictam delicti atque violati ordinis, potius quam ad emendationem rei, edictæ sunt, tractemus. Hujusmodi sunt, quod

¹ Cf. Benedictum XIV, *Institutione* citata, n° 51.

ad statum clericalem attinet, privationes, inhabilitates, depositio et degradatio.

*833. — I° *Quandonam clerici priventur, ratione delicti, suis officiis et beneficiis, et quid jure servandum, quando superior intendit ad illam privationem procedere*¹?

Clerici privantur suis beneficiis et officiis, ratione delicti, vel *ipso jure*, vel *per sententiam* judicis, pro gravitate delictorum.

*834. — II. Privantur *ipso jure* suo officio et beneficio, in pœnam delicti: 1° qui simoniam commiserunt realem aut confidentialem in adeptione aut permutatione beneficii (n° 732); 2° qui ad beneficia consistorialia promoti, se eorundem beneficiorum administrationi immiscere attentant, ante obtentam confirmationem apostolicam (n° 148); 3° qui vi et propria auctoritate occupare præsumunt quæcumque beneficia ecclesiastica. Amittunt eo ipso jus omne, si quod habebant in eadem beneficia (cap. *Eum qui*, 18, PRÆBENDIS, VI); 4° qui res aut bona sui beneficii alienaverunt contra præscriptum bullæ *Ambitosæ*, si per sex menses perseveraverint obdurato animo in interdicto cui subjacent; hæc sanctio non attingit Episcopos, sed inferiores prælatos et Ecclesiarum rectores; effectum non habet in regionibus ubi constitutio *Ambitosæ* contraria consuetudine moderata est (n°s 620, 622); 5° qui usurpaverunt jurisdictionem, jura, bona, redditus Ecclesiarum, aut qui hujus usurpationis consentientes fuerunt (n° 735); 6° falsificantes litteras apostolicas, aliquid in illis delendo, aut introducendo, vel immutando (n° 742); 7° qui horrendum sodomie crimen exercent; id est qui non semel aut iterum, sed pluries illud perpetraverint (n° 745); 8° qui homicidium qualificatum, nempe patris, matris, Episcopi, vel clerici; item qui homicidium extractis insidiis, seu ut vocant, *assassinium*, commiserunt (n° 740); 9° qui cardinales, aut, quod multo immanius foret, S. Pontificem, hos-

¹ Cf. Leurenium, *Forum beneficiale*, part. III, sect. 1, cap. III.

tiliter insecuti sunt, vel percusserunt, aut factum ratum habuerunt; 10° qui hæresim externam et manifestam pertinaciter profitentur (n° 722. Cf. Leurenium, loco cit., quæst. 228 et 229).

In citatis casibus privatio inducitur ipso jure; quod tamen non excludit necessitatem sententiæ declaratoriæ, præsertim si crimen non sit notorium, ut superior valeat ad executionem pœnæ procedere. Reum proinde citare necesse est, ut respondeat si quid habet contra factum quod ipsi objicitur. Ea autem est vis sanctionis canonicæ privationem inducentis pleno jure, ut si superior disposuerit de beneficio, illud alteri conferendo, valida esset collatio. Si e contra reus, patrato delicto et ante sententiam, beneficium resignaverit aut permutaverit, non subsisteret hujusmodi dispositio; quia nemo transferre in alterum potest plus juris quam sibi competere *dignoscatur*, ut fert regula juris. Insuper sententia declaratoria habebit effectum retroactivum, per fictionem juris, ad diem commissi sceleris; quamobrem, reus tenebitur restituere fructus quos ex titulo beneficii percepit.

Canonistæ non consentiunt in solvendo dubio gravis momenti, utrum clericus qui sibi conscius est delicti cui jure annectitur pœna privationis, teneatur beneficium dimittere ante sententiam declarationis judicis¹. Ad illud teneri arbitramur in duplici casu: 1° quando crimen patratum ante obtentum beneficium, aut in ipsius beneficii assecutione, obstitit, jure ita disponente, ne valide acquireretur. Ratio est quod in illo casu, clericus nunquam jus in beneficio habuit; et si recte loqui velimus, non est privatus beneficio quod non acquisivit. Ita statutum fuit de simoniace proviso, quod ipsi « jus nullatenus « acquiratur, nec inde faciat fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem, sub animæ suæ periculo,

¹ Cf. Garcias, *de Beneficiis*, part. XI, cap. x. — Leurenium, *Forum beneficiale*, loco cit., quæst. 167. — Reiffenstuel, in tit. DE CONSTITUTIONIBUS, n° 227-238.

« sit adstrictus. » (Cap. *Cum detestabile*, 2, DE SIMONIA, Extrav. Comm.) 2° Quando lex ipsa edixit ut clericus suum officium dimittat, *alia etiam declaratione non secuta*, ut dictum est in certis casibus de privatione fructuum beneficii (n° 542). Sed paucæ sunt hujusmodi leges, si excipiamus canones quibus inductæ fuerunt inhabilitates, de quibus modo. Extra duplicem illum casum videtur clericum expectare posse sententiam judicis et interea suo munere fungi, et consequenter fructus percipere, dummodo tamen, quod ad functiones attinet ordinis sacri, absolutus fuerit in foro interno ab omnibus censuris. Ratio est quod in pœnalibus non tenemur admittere obligationem de qua grave est dubium juris apud doctores, et quæ moraliter impossibilis esset respectu plerorumque. Sane semetipsum, sponte propria, ac solius conscientiæ ductu, privare bonis legitime acquisitis, cum etiam propriæ diffamationis periculo, est aliquid humanæ naturæ difficillimum, quod vires virtutis communis superat, nec requiritur necessitate ordinis publici.

855. — II. Clerici privari possunt suo beneficio in pœnam delicti, *per sententiam condemnatoriam*: 1° Qui schismatis convicti sunt (n° 726); 2° qui magiam, sortilegium, aliasve istius modi superstitiones exercent, aut se illis intromittunt (n° 738); 3° qui homicidium, adulterium, aliudve delictum grave ac scandalosum contra castitatem commiserunt (n° 759, 745); 4° qui violaverunt sigillum confessionis sacramentalis; aut qui sacrilegè abusi fuerunt confessione, in casu præfinito a pluribus constitutionibus pontificiis, et præsertim Const. Benedicti XIV, *Sacramentum Pœnitentiæ*; 5° qui mulierem de concubinato suspectam in sua propria domo retinent, aut cum illa alibi conversantur, spretis monitionibus canonicis de quibus statuit Conc. Tridentinum (n° 344); 6° non residentes in loco sui beneficii residentiam personalem exigentis. Si sint canonici, privari non debent suo titulo, nisi post absentiam per tempus jure præfinitum protractatam, et præviis monitionibus requisitis (n° 405): si de aliis beneficiatis, et præsertim de parochis agi-

tur, Episcopo liberum est sententiam privationis proferre, si intra tempus a se constitutum, legi obtemperare renuerint (nº 252)¹; 7º qui censura innodati negligunt obdurato animo recurrere ad beneficium absolutionis. Conc. Tridentinum statuit ut procedi possit contra excommunicatum, tanquam de hæresi suspectum, qui per annum in censuris insorduerit (sess. xxv, cap. iii). Probabile est eandem regulam applicari posse clericis suspensis aut interdictis; 8º qui non gestant habitum clericalem, si ante moniti per suspensionem et privationem fructibus sui beneficii, denuo in hoc deliquerint (nº 340).

III. Superior qui intendit, in altero ex casibus allatis, procedere contra reum, observare debet formas ordinarias judiciorum; agitur enim de pœna graviore quam non licet indicare per sententiam *ex informata conscientia* (nº 691). Necessè est insuper ut ratio habeatur moderaminis jure communi præscripti in pœnarum gradu, antequam procedatur ad clerici e suo titulo deturbationem. Sententia non habebit effectum retroactivum ad diem delicti perpetrati, sed a die solummodo quo iudicium prolatum est; et liberum relinquitur reo suam causam promovere ad aliud tribunal per appellationem canonicam. Lite pendente nihil innovatur in præjudicium appellantis; appellatio enim habet in illo casu effectum simul devolutivum et suspensivum. Potest nihilominus superior, clerico a suis functionibus interdicto, providere officii executioni, quantum postulat necessitas spiritualis fidelium, curam ejusdem officii alteri demandando usquedum causa terminata sit.

856. — IIº *Utrum clericus possit privari suo beneficio, ob irregularitatem in quam incidit?*

Non agimus de irregularitate *ex defectu*, quæ beneficio canonice adepto supervenit; certum quippe est clericum, licet inhabilem effectum, etiam in perpetuum, ad implenda munera sui officii, debilitate corporis, aliove defectu, privari non posse

¹ Cf. Gallemart in sess. xxiii, cap. i concilii Tridentini, ubi referuntur declarationes S. Congregationis.

suo beneficio, uti omnia jura statuunt, et docent communiter canonistæ in suis commentariis tituli de *Clerico ægrotante*, lib. III Decret. (Nºs 799, 800. Cf. Fagnan in cap. *Consultationibus*, eod. titulo.) Necessè est vero ut ipse vel superior provideat regimini officii, quoad ea quæ beneficiatus per se exsequi non valet. Si ad omnia, aut pleraque inhabilis sit clericus beneficiatus, ipsi coadjutor datur.

Irregularitas *ex delicto* non inducit per se privationem beneficii, nisi delictum sit e numero criminum, quæ supra retulimus. Verum hæc sunt notanda : 1um Irregularitas, ex delicto orta, est perpetua eo sensu quod clericus non aliter valeat obtinere dispensationem, quam ex benignitate superioris. 2um Clericus qui non potest dispensationem assequi, tenetur in conscientia dimittere beneficium requirens exercitium ordinis sacri, v. g., beneficium parochiale. Nemo potest licite retinere officium, qui non potest licite illud implere. « Quod si dispensationem impetrare nolit aut non possit, retinere illud non poterit, » ait Schmalzgrueber, quia sic Ecclesia in perpetuum spoliaretur suo servitio. » (In tit. *de Pœnis*, nº 98.) Ita Suarez, de *Censuris*, disp. xl, sect. ii, nº 19; S. Alp. de Liguori, lib. vii, nº 342. III^{um}. Igitur, si clericus, in tali casu, renuat sponte dimittere beneficium, Episcopus potest illi assignare tempus congruum ut mereatur et assequi valeat a S. Pontifice dispensationem super irregularitate. Tempore elapso, si nulla sit spes obtinendi dispensationem, illum privare potest titulo suo, adhibitis formis judiciorum canonicorum; nisi S. Pontifex recusando beneficium dispensationis, voluerit ipsi dari coadjutorem cui cura officii committatur. Extra casus memoratos, quando scilicet non fuere perpetrata delicta quæ inducant privationem beneficii, nec beneficiatus irregularitatem incurrit, aut ab illa, si forte incurrerit, fuerit dispensatus, Episcopus non valet clericum privare suo titulo; si vero illum inutilem fore judicat, vel etiam scandalo fidelibus qui eundem viderint sacris functionibus incumbentem, potest media opportuna assumere,

Parochum a sacris, et ab officio, in tempus indeterminatum interdicendo, et interea providendo regimini parochiæ per auxiliarem, seu coadjutorem seu vicarium, cui amplissimas facultates tribuet.

857. — III° *Quid sit Depositio clerici et quandonam clericus deponi possit?*

I. Depositio est sententia juridica qua clericus perpetuo arceatur ab exercitio ordinum, aut ab exercitio jurisdictionis ecclesiasticæ, aut a beneficio, aut denique ab omnibus his simul. Varius proinde est gradus depositionis, sicut a prioribus sæculis observatum videmus. Interdum olim clerici privabantur omnibus juribus et privilegiis sui status, adeo ut inter laicos reponerentur; interdum vero ex parte tantum. Quidam sui ordinis honorem retinebant, licet ejus munera exercere prohiberentur. Alii ex gradu quo erant constituti in inferiorem redigebantur, v. g., Diaconus descendere cogebatur ad gradum Sub-diaconi vel Ostiarii. Aliquando demum statuebatur ut ab officii honore depositi, laicam tantum communionem reciperent¹. Eundem ordinem pœnarum in depositione observare posset superior; verum communiter sufficit ad correctionem rei ut suspendatur ab officio, vel beneficio privetur: si graviora delicta id exposcerent, procederetur ad depositionem totalem, qua clericus privatur omnibus juribus sui status, quoad exercitium ordinum, officium, jurisdictionem et beneficia.

Quæ sint graviora illa delicta, jus commune declaravit: homicidium voluntarium et præmeditatum, adulterium vel stuprum violentum, fornicationes notoriæ, habitis monitionibus continuatæ.

II. Depositio in multis convenit cum suspensione, privatione et inhabilitate, sed ab illis sub certo respectu substantialiter differt; quod ex comparatione adducta perspicuum erit.

Suspensio et depositio conveniunt in eo quod 1° utraque solis

¹ Cf. Devoti, lib. I, tit. VIII, sect. IV.

clericis et religiosis immineat; 2° qui depositionem contemnit et ea exercet a quibus depositus est, irregularitatem contrahat ac si suspensionem violasset. In his autem differunt: 1° suspensio, utpote pœna medicinalis, fertur ad tempus, et depositio in perpetuum; 2° suspensio infligi potest extrajudicialiter *ex informata conscientia*, dum depositio requirit monitionem, citationem, aliasque conditiones ordinis judiciarii; 3° depositio infligenda est ob causas graviores, imo gravissimas si quidem in perpetuum fertur et notam infamiæ inurit; 4° suspensus a beneficio non privatur suo titulo cujus, obtenta absolute, iterum poterit percipere fructus; depositione autem ab officio tollitur beneficium officio annexum, nec recuperari poterit nisi per novam concessionem; 5° demum, ut cætera omittamus, suspensio incurri potest ipso facto; depositio requirit sententiam judicis.

2° Privatio officii et beneficii majorem habet similitudinem cum depositione, siquidem utraque est perpetua; quin etiam privatio dici potest depositio, est quippe depositio partialis. Differunt tamen in eo quod 1° privatio non est semper in pœnam delicti (n° 198); depositio e contra nunquam infligitur nisi reis et convictis delicti; 2° privatio, quando etiam est pœnalis, non inducit inhabilitatem ad acquirenda nova beneficia, sed a beneficiis actu obtentis tantummodo removet; depositio simplex et absoluta inhabilem efficit in futurum.

3° Inhabilitas est pœna gravior suspensione et privatione, et propius accedit ad depositionem; qui enim declaratur inhabilis, suspenditur ipso jure ab exercitio officii ecclesiastici, et incapax efficitur in perpetuum obtinendi dignitates, officia ecclesiastica et beneficia. Qui afficitur inhabilitate in pœnam delicti, privatur suis officiis a die perpetrati criminis cui jure annexa fuit inhabilitas, non facit suos fructus beneficii, sed restituere tenetur, sua beneficia non valet resignare nec permutare. In iis omnibus conveniunt inhabilitates cum depositione; in eo autem differunt quod: 1° Inhabilitates referantur solummodo ad

officia et beneficia, depositio autem afficere potest ipsum ordinem et statum clericalem; 2° inhabilitates sæpius inducantur ipso jure, quamvis necesse sit intercedere sententiam declaratoriam qua factum authentice declaretur, quemadmodum de privatione constitutum est; depositio aliter fieri non potest quam per sententiam condemnatoriam a iudice prolatam, servatis regulis præstitutis.

Est igitur proprium ac essentielle depositioni, si absolute feratur, ut reum privet in perpetuum munere et officio clericali, retento tamen privilegio sui status, nimirum privilegio *canonis et fori*, adeo ut non possit ad tribunal civile addici, ubi subsistunt immunitates personales clericorum, et qui eum injuriose percuteret, incideret in excommunicationem majorem, latam canone concilii Lateranensis. Remanet simul obstrictus obligationibus sui status, nempe recitandi officium divinum et servandi castitatem, si sit clericus in sacris constitutus.

838. *Quid sit degradatio clerici, quos effectus operetur?*

I. Degradatio Clerici est actus quo clericus e suo statu deicitur et addicitur foro laicali.

Duplex distinguitur degradatio, alia *verbalis*, alia *actualis* seu *realis*. Degradatio *verbalis* est ipsamet prolatio sententiæ, qua iudex ecclesiasticus reum de gradu removendum et foro laicali addicendum pronuntiat. Convenit sub multiplici respectu cum depositione totali, de qua supra. Utraque depositio clerico servat privilegium canonis et fori, quoadusque transitum fuerit ad degradationem realem. Differt vero a simplici depositione: 1° *Ratione effectus*, quatenus ordinatur ad degradationem realem, ad quam sine nova sententia transiri potest; dum opus est nova sententia ut a simplici depositione procedatur ad degradationem realem. 2° *Ratione criminis*, non enim potest ferri sententia degradationis ob quodlibet crimen etiam gravissimum, quod sufficeret ad depositionem, sed tale esse oportet cui jure canonico, seu pontificiis constitutionibus, expresse et nominatim sit annexa degradationis pœna; alio-

quin ad hanc extremam pœnam iudex non procedit nisi contra clericum incorrigibilem, postquam in vanum adhibitæ sunt alie pœnæ canonicæ, uti explicat Benedictus XIV in Tr. de *Synodo diocesana*, lib. IX, cap. vi. Pignatelli, tom. VII, *consultat.* xxxiii 3° *Ratione ordinis servandi in iudicio*. Ad sententiam depositionis simplicis, servatur ordo consuetus iudiciorum ecclesiasticorum; id vero proprium habet degradatio verbalis ut necesse sit illam pronuntiari ab Episcopo, vel ab Episcopi vicario, advocatis et astantibus assessoribus, quemadmodum statutum fuit decreto concilii Tridentini, sess. XIII, cap. iv, juxta veterem disciplinam. Cum olim requiretetur præsentia sex Episcoporum ad deponendum presbyterum, et trium Episcoporum ad deponendum diaconum vel subdiaconum, idem numerus servandus est ad præscriptum concilii, suffectis loco Episcoporum « personis in dignitate ecclesiastica constitutis, « quæ ætate graves ac juris scientia commendabiles existant. »

Assessores Episcopi habent vocem deliberativam, seu votum decisivum. « Dubitari potest, ait Suarez, an illi assistentes « Episcopo habeant votum decisivum in tali sententia, an requirantur solum ut consultores, et ad quamdam solemnitatem actus; ita enim aliquibus visum est... Nihilominus tamen « dicendum est illos postulari ut iudicis assessores. Primo, « quia jus novum non recedit ab antiquo nisi quantum in eo « exprimitur, sed concilium mutavit qualitatem seu dignitatem personarum, non modum assistendi, vel actum quem « exercere debent... Item propter hanc causam censetur nunc « hæc solemnitas essentialis quia antea erat; concilium nihil « in hoc innovavit. » (Disput. xxx, sess. I, n° 20.) Re quidem vera, juxta disciplinam olim religiose servatam, « non potest « quemquam a sacerdotali gradu, nisi justis ex causis, concors « sententia sacerdotum submovere » (cap. *Non potest*, 3, DE SENTENTIA ET RE JUDICATA); atqui nihil reperitur in decretis concilii, nec in cæteris constitutionibus recentioribus, quo derogatum sit huic disciplinæ. Ideo concilium indixit ut assu-

merentur viri ætate graves et *scientia juris commendabiles*, ut officium assessorum rite expleant. Ita communiter canonistæ in commentariis tituli DE PŒNIS, lib. V Decretalium.

II. Degradatio *realis*, est ipsa exsecutio sententiæ, seu actus sollemnis quo Episcopus Clericum, verbali sententia antea degradatum, sacris vestibus exuit, et foro laicali addicit.

1° Degradatio fieri debet ab Episcopo consecrato, quia censetur actus ordinis episcopalis, eidem annexus ex institutione Ecclesiæ. Quemadmodum Episcopi solius est ordines conferre, ita decebat ut ei reservaretur actus quo Ecclesia ordines aufert, quantum in se est, a clerico deposito.

2° Degradatio fit in Ecclesia, vel in alio loco sacro, servato ritu sollemni. Degradandus adducitur coram Episcopo indutus sui ordinis vestibus sacris, in manu habens librum, calicem vel aliud instrumentum ad suum ordinem attinens. Episcopus illi aufert gradatim omnia insignia ordinum, ab ordine ultimo suscepto ad usque primam tonsuram, quibus ablatis, dicit: *Auctoritate Dei omnipotentis Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem et deponimus, degradamus, spoliamus et exuimus te omni ordine, beneficio, et privilegio clericali.* (Cap. *Degradatio*, 2, DE PŒNIS, in VI°.) Canonistæ habent hæc verba veluti formam degradationis, producentem ex institutione Ecclesiæ effectus quos significat; quapropter cum ultimo loco reponatur amissio privilegii clericali, concludendum existimant hunc esse proprium effectum degradationis realis, qui non convenit depositioni verbali. « Ideo, » ait Suarez, Ecclesia nunquam consuevit tradere clericum « brachio sæculari usque ad actualem degradationem ejus; » neque secundum jus ordinarium existimo aliter agi posse, « quamvis ob necessitatem urgentem possit aliquando aliter « fieri, præsertim interveniente summi Pontificis auctoritate. » (Loco citato, sect. II, n° 8.)

3° Clericus actu degradatus restitui non potest nisi a S. Pontifice; qui vero fuit verbaliter depositus, ob certa delicta præ-

finita in jure canonico (cap. *At si*, 4, DE JUDICIIS) posset, post peractam pœnitentiam, restitui in statum pristinum ab Episcopo. (Cf. Schmalzgrueber, DE PŒNIS, n° 137. Reiffenstuel, ibid. Benedictus XIV, de *Synodo*, lib. IX, cap. VI.)

Nota. Episcopi Galliarum prætermiserunt a sæculo XVII pœnam degradationis in clericos reos criminum¹, propterea quod magistratus sæculares non solum sibi assumpserant officium judicandi criminaliter clericos, vi edictorum regiorum, nulla habita ratione privilegii clericali fori, sed nec passi sunt Episcopos cognoscere summarie de causa criminali clerici, antequam ad degradationem devenirent. In statu præsentis difficile est servare ritus solemnes depositionis realis, quia reus plerumque detrectabit in eo Episcopi imperium, et magistratus sæculares e sua parte ab assistendo Episcopo diffugient; sed nihil obstat quominus feratur sententia verbalis depositionis in clericum juridice convictum gravis delicti, antequam plectatur potestate sæculari. Hoc servato juris ordine, primi pastores præcavent, quantum in se est, ne inter fideles adhuc cohonestatus sit juribus et officiis sui ordinis clericus qui se infando crimine miserrime commaculavit, dum pœnas corporales luit a iudice sæculari edictas.

839. *Utrum Episcopus possit clerico interdicare veste clericali, invocato etiam, si necesse sit, auxilio brachii sæcularis contra hujus interdictionis violatorem?*

I. Vel agitur de clerico in minoribus ordinibus constituto, vel de clerico sacris ordinibus initiato.

1° Si prius, Episcopus potest, juxta præsentem disciplinam, præcipere Clericis qui pro suo libitu deponunt et reassumunt habitum clericalem, et modo minus suo statui convenienti vivunt, ut incedant in habitu et tonsura atque alicui Ecclesiæ inserviant aut in Seminario morentur, præfinito tempore ad

¹ Gohard, *Traité des Bénéfices*, tom. VI, pag. 635. — *Mémoires du clergé*, tom. VII, col. 1507-1525.

utrumque præstandum : hoc autem elapso, « ter illos commo-
 « neant, ait Benedictus XIV, ut præcepto obtemperent, ad
 « normam cap. *Contingit*, 45, DE SENT. EXCOMM.; post vero
 « trinam monitionem, adversus inobedientes, in sua persis-
 « tentes contumacia, sententiam ferant qua declarent eos pro-
 « pria culpa excidisse clericalibus juribus, neque deinceps res-
 « tituendos fore ad privilegia, quorum, sua pervicacia, se præ-
 « buerunt indignos. » *De synodo*, lib. V, cap. XII; lib. XII,
 cap. III, n^{is} 3 et 4. At sedulo animadvertit ibidem Benedic-
 tus XIV, non satis esse unicam monitionem quæ tribus æqui-
 valeat, sed requiri tres distinctas.

2° Si posterius, cum clerici non possint deserere statum cui
 in perpetuum addicti sunt per sacros ordines, nec ab illius
 status privilegiis excidant, nisi per depositionem realem, seu
 degradationem, Episcopus non potest illos privare jure, ut
 ita dicam, radicali gestandi vestem clericalem nisi contra
 illos procedendo ad usque degradationem. Re quidem vera,
 in sola degradatione, Ecclesia declarat se auferre clerico ha-
 bitum clericalem, illumque spoliare et exuere ab omni ordine
 et privilegio clericali (838). Nihil vero obstat quominus in-
 terdicat clericis, quos videt scandalo esse fidelibus, ne per tem-
 pus, seu præfinitum, seu indeterminatum, induant habitum
 sui ordinis. Enim vero episcopis plerumque impossibile est, in
 statu præsentis rerum, devenire ad depositionem realem, reluc-
 tante reo; ex alia tamen parte, necessitas quandoque urget pro-
 videndi honori ordinis clericalis et bono Ecclesiæ, impediendo
 ne clerici, qui suo ordine prorsus se indignos præbent depra-
 vatis moribus, vestem clericalem in publicum deferant. Ergo
 Episcopis jus inest hac gestatione habitus interdicendi clerico,
 sive per verbalem depositionem, sive per aliam sententiam juri-
 dice prolatam. Id confirmatur ex praxi venerabilium antistitum
 qui, justissima causa ita exigente, ea severitate utendum
 duxerunt.

II. Stabilito jure Episcoporum in duplici casu præcedenti,

et generatim quando dignitas servanda statui clericali id ex-
 poscit, sequitur illos posse ad procurandam efficacius suæ
 sententiæ executionem, invocare auxilium potestatis sæcu-
 laris. — In Gallia curiæ sæculares haud semel, et ipsa suprema
 Curia cassationis, judicia in eo sensu protulerunt. (Vid. Dieu-
 lin, *le Guide des Curés*, n° 580, ed. v^a.)

Omnipotens et misericors Dominus a tantis flagitiis immunes
 tueatur, suaque virtute custodiat, quos ad officium sacerdotale
 sua benignitate provexit ad ædificandum fideles prædicatione
 et exemplo, ut sit illorum doctrina spiritualis medicina populo
 Dei et odor vitæ delectamentum Ecclesiæ Christi.

CONCLUSIO

840. — Quæstionibus de constitutione et regimine Ecclesiæ persolutis, explicata disciplina de personis, de rebus sacris et de judiciis, finem imponendum duximus hisce Prælectionibus canonicis. Multa quæ desunt consecraria practica supplebit studiosus lector, si ad principia juris animum intenderit; non enim cuncta expendere possibile fuit, nec exposcebat incepti instituti ratio, sed regulas generales tradere methodo scholastica, atque compendiaria ratione, quibus causas quæ frequentius in praxi occurrunt resolvere valeamus et ad disciplinæ ecclesiasticæ scientiam vias parare. Hoc unum nobis animo fuit, ut clericos juvaremus in adipiscenda disciplina sacra ex traditionibus venerandis Patrum, imprimis SS. Pontificum. Si quid, præter mentem, exciderit quod alienum esse videatur a definitionibus atque placitis Ecclesiæ Romanæ, hoc penitus delendum volumus; nos enim atque cuncta quæ scripsimus, hujus Ecclesiæ Matris ac disciplinæ interpretis censuræ filiali affectu et obsequio subjicimus, rati non aliam esse veram, solidamque doctrinam, quam quæ ipsi probata sit.

APPENDICES

PRÆLECTIONUM JURIS CANONICI

§ 1.

REGULÆ JURIS

Regulæ juris e titulo XLI libri V Decretalium.

1. Omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur.
2. Estote misericordes, etc... Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo nisi ut ea facta quæ dubium est quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod enim scriptum est: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*, de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, ut stuprum, blasphemix, furta, ebrietates et similia, de quibus nobis permittitur judicare.
3. Qui scandalizaverit, etc... Utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur.
4. Quod non est licitum in lege necessitas facit licitum. Nam et sabbatum custodiri præceptum est: Machabæi tamen sine culpa sua in sabbato pugnabant. Sic et hodie si quis jejunium fregerit ægrotus, reus voti non habetur.
5. Quod latenter, aut per vim, vel alias illicitè introductum est, nulla debet stabilitate subsistere.
6. In ipso causæ initio non est a quæstionibus inchoandum.